

molokopererobnoyi promyslovosti / S.S. Savina // Zbirnyk naukovykh prats' Tavriys'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky) . - 2013. - # 2(4). – S. 249-257.

8. Kholod O.H. Informatsiyna systema modelyuvannya tsiny na reklamnu produktsiyu / O.H. Kholod, L.I. Yarmolenko, T.V. Chumak // Yevropeys'kyu vektor ekonomichnoho rozvytku. – 2014. - # 1 (16). – S. 176-184.

Рецензент: Кузнєцова І.О. д.е.н., професор, зав. кафедри МО і ЗЕД Одеського національного економічного університету

5.05.2015

УДК 338.43: 633.1

Світовий Олександр

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ У ЗЕРНОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ АПК

В статті розглянуто сучасний стан державного регулювання у сфері виробництва та переробки зерна, а також питання стимулювання експорту зернової продукції. Обґрунтована необхідність посилення державної підтримки підприємств зернопродуктового підкомплексу АПК. Визначені пріоритетні напрями удосконалення державного регулювання, які будуть сприяти збільшенню доданої вартості у даному підкомплексі. Наголошено на доцільності поліпшення якості нормативно-правових норм та законодавчих актів щодо фінансової підтримки вітчизняного зернового господарства та переробних галузей у рамках зернопродуктового підкомплексу. В процесі дослідження дістала подальшого розвитку концептуальна стратегія розвитку зернопродуктового підкомплексу як однієї із головних ланок у максимізації доданої вартості усього агропромислового комплексу України. Запропоновано посилити роль держави у системі регулювання дохідності підприємств зернопродуктового підкомплексу шляхом зменшення податкового навантаження та удосконалення цінової політики їх ресурсного забезпечення.

Ключові слова: зернопродуктовий підкомплекс, державне регулювання, додана вартість, ресурси, податки, ціна, прибуток.

Свитовый Александр

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ В ЗЕРНОПРОДУКТОВОМ ПОДКОМПЛЕКСЕ АПК

В статье рассмотрено современное состояние государственного регулирования в сфере производства и переработки зерна, а также вопросы стимулирования экспорта зерновой продукции. Обоснована необходимость усиления государственной поддержки предприятий зернопродуктового подкомплекса АПК. Определены приоритетные направления совершенствования государственного регулирования, которые будут способствовать увеличению добавленной стоимости указанного подкомплекса. Отмечено целесообразности улучшения качества нормативно-правовых норм и законодательных актов по финансовой поддержке отечественного зернового хозяйства и перерабатывающих отраслей в рамках зернопродуктового подкомплекса. В процессе исследования получила дальнейшего развития концептуальная стратегия развития зернопродуктового подкомплекса как одной из главных звеньев в максимизации добавленной стоимости всего агропромышленного комплекса Украины. Предложено усилить роль государства в системе регулирования доходности предприятий зернопродуктового подкомплекса путем уменьшения налоговой нагрузки и совершенствования ценовой политики их ресурсного обеспечения.

Ключевые слова: зернопродуктовый подкомплекс, государственное регулирование, добавленная стоимость, ресурсы, налоги, цена, прибыль.

Svitovyi Alex

PERFECTION OF STATE REGULATION OF FORMATION VALUE ADDED IN GRAIN PRODUCTION SUBCOMPLEX AIC

In the article the modern condition of state regulation of production and processing of grain, as well as the promotion of exports of grain products. The necessity of strengthening government support grain

production subcomplex AIC. Identified the priority directions of improvement of state regulation, that will help to increase the added value of this subcomplex. Emphasized the feasibility of improving the quality of regulatory legal standards and laws regarding financial support domestic grain production and processing industries within the grain production subcomplex. The study took further development of conceptual development strategy grain production subcomplex as one of the main links in maximizing the value added of AIC of Ukraine. As proposed to strengthen the role of government in the regulation of enterprises grain production subcomplex profitability by reducing the tax burden and improve the pricing policy of resources.

Keywords: grain production subcomplex, government regulation, value added, the resources, taxes, price, profits.

Постановка проблеми. Зернопродуктовий підкомплекс є одним із основних підкомплексів агропромислового комплексу України. Від якості його функціонування багато в чому залежить продовольча безпека нашої країни. Крім того, значна частина зернової продукції реалізується на експорт, що приносить вагому суму валютних надходжень. Жорсткість ринкової конкуренції на ринку зерна і продуктів його переробки визначає необхідність державного втручання у процеси виробництва зерна та його просування по ланцюгу переробки. Результатом державного регулювання даних процесів повинна стати максимальна величина виробництва зерна з мінімальними витратами, а також переробка зернової продукції та виробництво готових продуктів на вітчизняних підприємствах з найбільшою доданою вартістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам досягнення найвищої дохідності підприємствами зернопродуктового підкомплексу АПК, оптимізації структури створеної у підкомплексі доданої вартості, ефективності державного регулювання даними процесами присвятили свої наукові праці такі вчені як Гайдуцький П.І., Дем'яненко С. І., Ільчук М. М., Кваша С. М., Кропивко М.Ф., Лупенко Ю.О., Оскольський В.В., Саблук П.Т., Шпикуняк О.Г. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, питання удосконалення державного регулювання процесу формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК

недостатньо вивчені, тому потребують подальшого дослідження.

Формування цілей статті. Ціллю даної статті є вивчення сучасного стану державного регулювання формування доданої вартості і обґрунтування його вдосконалення у зернопродуктовому підкомплексі АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед, пояснимо, чому ми будемо розглядати державне регулювання процесу формування доданої вартості, а не економічної доданої вартості. Слід зауважити, що економічна додана вартість, на відміну від показника загальної суми доданої вартості, має місце тільки тоді, коли окреме підприємство отримує таку віддачу від інвестованого капіталу, котра перевищує витрати на залучення капіталу. Іншими словами, щоб знайти економічну додану вартість, необхідно із суми чистого операційного прибутку (прибуток за мінусом податку на прибуток) відняти плату за використання власного та залученого капіталу для його створення.

Додана вартість може визначатися у двох видах: валова додана вартість та чиста додана вартість. Чиста додана вартість – валова додана вартість за мінусом амортизаційних відрахувань. Елементи валової доданої вартості такі: прибуток, заробітна плата з нарахуваннями, рента (орендна плата), відсоток на залучений капітал та амортизаційні відрахування.

В розвинених країнах з ринковою економікою, на нашу думку, для характеристики ефективності роботи підприємства дійсно доцільніше визначати та досліджувати показник економічної доданої вартості. Наше оцінка ґрунтується на тому, що в цих країнах уже склалася оптимальна структура валової доданої вартості, а саме: елементи доданої вартості набули оптимальних величин і уся увага підприємства сконцентрована на отриманні максимальної величини економічної доданої вартості, тобто прибутку за мінусом податків та плати за капітал.

Інша ситуація із формуванням доданої вартості спостерігається в нашій країні. Усі елементи доданої вартості знаходяться у диспропорції. Даний стан справ стосується й процесу формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК. Звичайно, отримання максимально можливого прибутку є основною ціллю будь-якого госпрозрахункового підприємства, але джерела його створення

та збільшення, на наше глибоке переконання, слід шукати саме у досягненні оптимальної пропорції елементів доданої вартості. Одним із основних елементів доданої вартості є заробітна плата. У порівнянні з середньомісячною заробітною платою у деяких європейських країнах, в Україні вона на порядок менша, хоча темпи її зростання досить високі (табл.1). В еквіваленті долара США рівень заробітної плати в Україні за період 1995-2012 рр. зріс у 7,6 рази.

Таблиця 1

Середньомісячна заробітна плата в деяких країнах Європи
(дол. США) [1, с. 513].

Країни	1995р	2000р	2005р	2006р	2007р	2008р	2009р	2011р	2011р	2012р	2012р. у % до 1995р.
Україна	49,8	42,3	157,3	206,2	267,5	342,9	244,6	282,2	330,5	378,5	760,0
Австрія	2787,2	2188,6	3331,4	3484,0	3917,8	4353,7	4219,6	4060,6	4360,1	4149,0	148,9
Велика Британія	2326,8	2818,6	3986,6	4211,8	4821,3	4525,0	3928,3	3940,4	4173,2	4220,9	181,4
Греція	1089,4	1066,1	1928,9	2047,6	2316,7	2570,6	2571,1	2325,3	2382,9	2120,7	197,7
Ірландія	2615,4	2419,9	4374,9	4597,6	5324,0	6041,8	5784,3	5353,8	5611,4	5226,5	199,8
Італія	1984,2	1673,9	2607,4	2707,8	3021,4	3334,4	3164,2	3091,4	3289,2	3061,4	154,3

Якщо проаналізувати середньомісячну номінальну заробітну плату штатних працівників за видами економічної діяльності, то можна констатувати, що сільському господарству вона в 2013 році на 28,3 %, а в 2012 році на третину була нижча середнього значення по економіці країни (табл.2).

Таблиця 2

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних
працівників за видами економічної діяльності в Україні, грн. [2, с. 32]

Показник	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2013р. у % до 2010р.
Усього	2239	2633	3026	3265	145,8
Сільське, лісове та рибне господарство	1472	1853	2086	2340	159,0
у т.ч. сільське господарство	1430	1791	2026	2270	158,7
Промисловість	2570	3107	3478	3763	146,4
з неї виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2138	2545	2891	3110	145,5

В галузях виробництва харчових продуктів та переробної промисловості середньомісячна заробітна плата також нижче загальнодержавного показника. Тобто, на підприємствах зернопродуктового підкомплексу АПК такий елемент доданої вартості як заробітна плата є меншим ніж в середньому по економіці України, не враховуючи нижчого на порядок її значення порівняно з розвиненими європейськими державами. У даному разі потрібно чітко усвідомити, що новий продукт створює робітник і кількість та якість праці у великій мірі залежить від його матеріальної заінтересованості в результаті праці. А від цього залежить і сума прибутку – іншого елемента доданої вартості. Це свідчить про взаємозалежність даних елементів доданої вартості.

Необхідність удосконалення державного регулювання процесу формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК доведемо на прикладі аналізу виробництва валової продукції за основними видами сільськогосподарської продукції (табл. 3).

Таблиця 3

Валова продукція за основними видами сільськогосподарської продукції (у постійних цінах 2010 року; мільйонів гривень) [2, с. 47]

Показник	Роки								2013р. у % до 1990р.
	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	
Валова продукція – всього	282774,2	183890,3	151022,2	179605,8	194886,5	233696,3	223254,8	252859,0	89,4
у т.ч. продукція рослинництва	145502,0	106329,6	92838,9	114479,9	124554,1	162436,4	149233,4	175895,2	120,9
з них зернові та зерно-бобові культури	53342,4	34572,3	27189,4	41744,7	41633,0	60492,5	49407,4	66997,3	125,6
технічні культури	33337,9	23058,6	16812,5	22534,8	33031,2	41549,5	40533,8	49108,6	147,3
картопля, овочі та баштанні продовольчі культури	26038,3	26988,5	35029,3	37236,2	37996,5	46916,5	46395,6	45762,2	175,7

У порівнянні з 1990 роком у 2013 році валова продукція сільського господарства у постійних цінах 2010 року склала лише 89,4 %, а виробництво зерна перевищило рівень базового року на 25,6 %. Водночас, рівень рентабельності виробництва зерна зменшився з 275,1% у 1990 році до 1,5% у 2013 році [2, с. 56]. Тобто, нарощуючи високими темпами виробництво зерна з низькою заробітною платою працівників, зернове господарство має майже нульову рентабельність. Як це могло статися? Однією із основних тому причин є те, що за 1991-2013 роки склався більше ніж восьмикратний диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і продукцію промисловості, яка надходить до села, що призвело до втрат сільським господарством за цей період понад трильйон гривень доходу [3, с. 34]. Іншими словами можна сказати, що ринкове саморегулювання в цьому випадку не спрацювало. Тому, удосконалення державного регулювання процесу формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК є актуальним і важливим завданням.

Роль і місце державного регулювання в процесі формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК розглянемо на рисунку 1.

Рис. 1. Роль і місце державного регулювання в процесі формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК (складено за власними дослідженнями)

Щодо регулювання держава має багато функцій. До таких

функцій належить також сприяння формування системи необоротного кредитного та страхового обслуговування сільськогосподарських товаровиробників, участь у підтримці родючості ґрунтів тощо. За даними ОУСР, частка допомоги держави в доходах фермерів тривалий час становила: в США – 30%, Канаді – 45%, країнах спільного європейського ринку – 49%, Австрії – 52%, Швеції – 59%, Японії – 66%, Фінляндії – 71%, Норвегії – 77%. В Україні ж розмір державної підтримки сільського господарства нині не перевищує 4%. При цьому слід зазначити, що навіть ті невеликі кошти, які держава виділяє сільському господарству, не доходять до більшості виробників продукції через недосконалість критеріїв і механізмів розподілу, а нерідко – і корупцію [4, с. 86]. Якщо проаналізувати стан ґрунтів, то можна констатувати що деградованість ґрунтів перевищує 60%, втрати гумусу та поживних речовин – 43% [5, с. 61]. А це означає, що на цих ґрунтах буде недоодержано значну суму доданої вартості, у тому числі і у зерновій галузі, а відповідно менше буде вироблено доданої вартості на переробних підприємствах зернопродуктового підкомплексу.

Ми погоджуємося із думкою вчених, які стверджують, що державна підтримка з різних причин усе більше концентрується навколо холдингів і великих підприємств. На них припадає три четверті державної підтримки, а понад половини малих підприємств і фермерських господарств підтримки не одержують. Для порівняння: в США, навпаки, більше половини обсягів державної підтримки надається малим підприємствам, а таких, що не одержують підтримки взагалі немає [6, с. 42]. Крім того, на нашу думку, необхідно проводити постійний контроль за використанням державних коштів, які виділяються на підтримку вітчизняних товаровиробників. Вчені стверджують, що у країнах ЄС оцінка ефективності програм державної підтримки суб'єктів господарювання є обов'язковим елементом прийняття рішень про витрачання державних коштів. Але в Україні такий аналіз або взагалі не проводиться, або є методично недосконалим [7, с. 85].

Тут так само слід наголосити, що кожна країна має свою специфіку державного регулювання економіки, і копіювати це регулювання є не завжди виправданим. Тому ми погоджуємося із такою думкою вчених, що нині залишається актуальним розроблення

та запровадження законодавчих і нормативно-правових актів із формування економічних засад конкурентоспроможного аграрного виробництва, інвестиційної привабливості галузі та збереження набутої позитивної динаміки. Розроблення стратегії розвитку аграрного сектору економіки потребує залучення фахівців-практиків, оскільки копіювання напрацьованого світового досвіду без прив'язки до конкретних умов існування сільськогосподарського виробництва в Україні несе певні ризики [8, с. 81].

Види інструментів державного регулювання щодо формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК показані на рисунку 2.

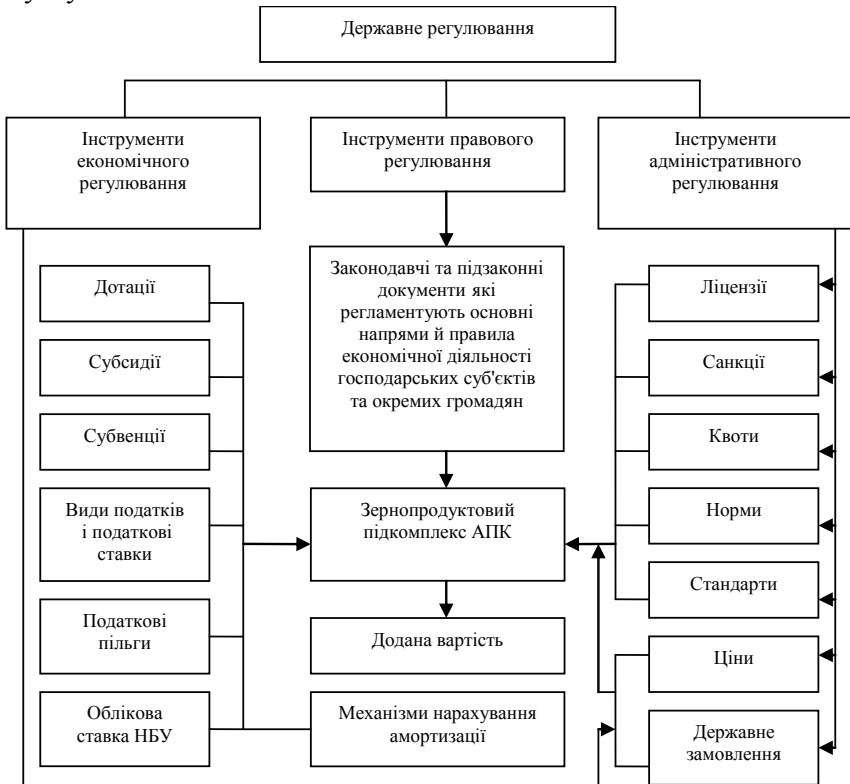

Рис.2. Види інструментів державного регулювання щодо формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК (складено за власними дослідженнями)

На нашу думку, потрібно у галузях зернопродуктового виробництва ширше застосовувати інструменти економічного та правового державного регулювання. В основному це стосується прийняття законодавчих та підзаконних документів, на основі яких будуть встановлені більш прийнятні податкові ставки та запроваджені додаткові податкові пільги для підприємств зернопродуктового підкомплексу, у тому числі надання пільгових кредитів, що покращить їх фінансове становище. Також варто відмітити, що регулювання цін та доведення держзамовлення суб'єктам господарювання зернопродуктового підкомплексу є одночасно економічними та адміністративними інструментами державного регулювання. З одного боку, держзамовлення є обов'язковим до виконання, а з іншого воно є гарантією для сільськогосподарського підприємства в реалізації певної кількості продукції по фіксованим цінам. Це дає можливість підприємству спланувати своє виробництво та придбати для цього відповідні ресурси із високою ймовірністю отримати найбільший прибуток.

Ціни теж можуть використовуватися як інструменти адміністративного та економічного регулювання. Держава може здійснює адміністративний вплив через встановлення, наприклад, фіксованих цін на деякі сорти хліба та інших продуктів переробки зерна, а також ціни на зерно у договорах держзамовлення тощо. З іншого боку, ціни є орієнтиром для виробників зерна та підприємств з переробки зернової продукції щодо можливості отримання відповідної суми виручки і порівняння її з витратами, щоб виявити перспективи розвитку виробництва.

Одним із факторів збільшення величини доданої вартості, а саме додаткової суми прибутку, у зерновому господарстві є наявність сучасних зерносховищ, так як ціна зерна у весняно-літній період значно зростає. Дослідники стверджують, що лише 15% сільськогосподарських підприємств із земельним банком понад 10 тис. га володіють лише сучасними зерносховищами, а 23% з них – одночасно сучасними ємностями та складами підлогового зберігання. Що стосується дрібних сільськогосподарських формувань, то лише 1% з них мають по-сучасному облаштовані зерносховища. Можливість відвантаження зерна на різні види транспорту, формування великих експортних партій, оснащеність сучасним технологічним обладнанням

та лабораторіями якості є одним із важливих показників ефективності функціонування зерносховищ, і в цьому аспекті сільськогосподарські підприємства неконкурентоспроможні порівняно з посередниками [9, с. 120-121]. Таким чином, продаючи переважну частину зерна посередникам (86,8 % в 2013 році [1, с. 135]), сільськогосподарські підприємства недоодержують значну частину доданої вартості, яка в даному випадку, виключається із загальної суми доданої вартості зернопродуктового підкомплексу. Державна підтримка сільськогосподарського товаровиробника у даному сенсі є доцільною.

За необхідної державної підтримки, значне збільшення доданої вартості могли б мати і підприємства, які переробляють зерно на непродовольчі цілі та побічну продукцію зерновиробництва. Вчені стверджують, що в Україні роками простоюють потужності понад 40 підприємств спиртової промисловості, які за умов незначного технічного переоснащення і невеликих капіталовкладень (1,5 млн. дол. у кожний спиртозавод) можуть вже зарік виробляти близько 1 млн. тонн якісного етанолу [10, с. 46]. До того ж, в нашій державі лише 2% спожитої енергії від її загального обсягу одержується із біомаси, тоді як у Західній Європі – 10-12%, а у ряді скандинавських країн – від 17 до 40% етанолу [11, с. 22]. Завантаження цих потужностей спричинить збільшення попиту на зерно та побічну продукцію зерновиробництва, що в свою чергу дасть змогу виробляти більше продукції, запроваджуючи прогресивні енергозберігаючі технології. Відповідно до цього зросте сума доданої вартості, в основному за рахунок збільшення таких її елементів як прибуток, заробітна плата з нарахуваннями та амортизаційні нарахування.

Висновки. Отже, у процесі дослідження сучасного стану державного регулювання формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК виявилось, що воно є недостатньо дієвим, тому ми пропонуємо такі напрями його удосконалення:

1. Доцільно розробити на державному рівні концептуальну стратегію розвитку зернопродуктового підкомплексу як однієї із головних ланок у максимізації доданої вартості усього агропромислового комплексу України.

2. Необхідно у галузях зернопродуктового підкомплексу АПК ширше застосовувати інструменти економічного та правового

державного регулювання.

2. Одним із основних недооцінених елементів доданої вартості є заробітна плата. Тому, на нашу думку, потрібно важелями державного впливу намагатися наблизити рівень середньомісячної заробітної плати на підприємствах зернопродуктового підкомплексу як мінімум до середнього її значення в економіці країни в цілому.

3. Посилити державну допомогу підприємствам зернопродуктового підкомплексу для зменшення негативного впливу диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію і продукцію промисловості.

4. Забезпечити покращення державної підтримки суміжних підкомплексів АПК, які переробляють зерно та побічну продукцію зерновиробництва. Завантаження цих потужностей спричинить збільшення попиту на зернову продукцію. Відповідно до цього зросте сума доданої вартості, в основному за рахунок збільшення таких її елементів як прибуток, заробітна плата з нарахуваннями та амортизаційні нарахування.

5. Потрібне також державне втручання для розвитку інфраструктури зернопродуктового підкомплексу АПК.

Література

1. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Державна служба статистики України. – К. – 2014. – 534 с.

2. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2013 рік / Державна служба статистики України. – К. – 2014. – 390 с.

3. Лупенко Ю.О. Результати і проблеми реформування сільського господарства України / Ю.О. Лупенко, П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 26-37.

4. Кузняк Б. Я. Основні напрями підвищення продуктивності та прибутковості сільського господарства України / Б. Я. Кузняк // Економіка України. – 2014. – № 8(633). – с. 79-87.

5. Кузьменко О.Б. Методичні підходи щодо оцінки збитків через погіршення якісного стану ґрунту / О.Б. Кузьменко // Економіка АПК. – 2011. – № 1. – С. 61-64.

6. Гайдучький П.І. Структурні перекоси і ризики кризи в АПК / П.І. Гайдучький // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 38-45.

7. Булана О.О. Теоретико-методологічні підходи до оцінки впливу державної підтримки підприємств на національну економіку / О.О. Булана // Економіка України. – 2014. – № 11(636). – С. 76-85.

8. Супрун О.М. Інституційні трансформації та їх вплив на інвестиційну привабливість аграрних підприємств / О.М. Супрун // Економіка АПК. – 2015. – № 3. – С. 79-82.

9. Козак Л.В. Диференціація за якістю як чинник ефективності стратегій позиціонування зернової продукції в Україні / Л.В. Козак // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – 2013. – № 12(151). – С.113-121.

10. Клочко В.М. Шляхи підвищення ефективності АПК України / В.М. Клочко // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 45-48.

11. Бондар В.С. Економічне обґрунтування технології виробництва і переробки рослинної біосировини на тверді види палива / В.С. Бондар, А.В. Фурса // Економіка АПК. – 2015. – № 3. – С. 22-27.

1. Staty`sty`chny`j shhorychny`k Ukrayiny` za 2013 rik / Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny`. – K. – 2014. – 534 s.

2. Staty`sty`chny`j zbirny`k «Sil`s`ke gospodarstvo Ukrayiny`» za 2013 rik / Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny`. – K. – 2014. – 390 s.

3. Lupenko Yu.O. Rezul'taty` i problemy` reformuvannya sil`s`kogo gospodarstva Ukrayiny` / Yu.O. Lupenko, P.T. Sabluk, V.Ya. Mesel'-Veselyak, M.M. Fedorov // Ekonomika APK.–2014.– # 7 –S. 26-37.

4. Kuznyak B. Ya. Osnovni napryamy` pidvy`shhennya produkty`vnosti ta pry`butkovosti sil`s`kogo gospodarstva Ukrayiny` / B. Ya. Kuznyak // Ekonomika Ukrayiny`. – 2014. – # 8(633). – s. 79-87.

5. Kuz`menko O.B. Metody`chni pidxody` shhodo ocinky` zby`tkiv cherez pogirshennya yakisnogo stanu g`runtu / O.B. Kuz`menko // Ekonomika APK. – 2011. – # 1. – S. 61-64.

6. Gajducz`ky`j P.I. Strukturni perekosy` i ry`zy`ky` kry`zy` v APK / P.I. Gajducz`ky`j // Ekonomika APK. – 2014. – # 7. – S. 38-45.

7. Bulana O.O. Teorety`ko-metodologichni pidxody` do ocinky` vply`vu derzhavnoyi pidtry`mky` pidpry`yemstv na nacional`nu ekonomiku / O.O. Bulana // Ekonomika Ukrayiny`. – 2014. – # 11(636). – S. 76-85.

8. Suprun O.M. Insty`tucijni transformaciyi ta yix vply`v na investy`cijnu pry`vably`vist` agrarny`x pidpry`yemstv / O.M. Suprun // Ekonomika APK. – 2015. – # 3. – S. 79-82.

9. Kozak L.V. Dyferenciaciya za yakystyu yak chy`nny`k efekty`vnosti strategij pozy`cionuvannya zernovoyi produkciyi v Ukrayini / L.V. Kozak // Formuvannya ry`nkovy`x vidnosy`n v Ukrayini: Zbirny`k naukovy`x prac`. – 2013. – # 12(151). – S.113-121.

10. Klochko V.M. Shlyaxy` pidvy`shhennya efekty`vnosti APK Ukrayiny` / V.M. Klochko // Ekonomika APK. – 2013. – # 1. – S. 45-48.

11. Bondar V.S. Ekonomichne obg`runtuvannya texnologiyi vy`robnyc`tva i pererobky` rosly`nnoyi biosy`rovy`ny` na tverdi vy`dy` paly`va / V.S. Bondar, A.V. Fursa // Ekonomika APK. – 2015. – # 3. – S. 22-27.

Рецензент: Кузнєцова І.О. д.е.н., професор, зав. кафедри МО і ЗЕД Одеського національного економічного університету

5.05.2015

УДК 338.534:339.166.8

Смольнякова Наталія, Волосов Анатолій
**ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЦІНОВОЇ
ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ
ПРОДОВОЛЬЧИМИ ТОВАРАМИ В КОНКУРЕНТНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ**

Досліджено існуючі теоретичні та методичні основи формування ефективної цінової політики торговельного підприємства. Сучасні моделі формування цінової політики відрізняються змістовним наповненням і послідовністю реалізації її основних етапів і потребують адаптації та доопрацювання з урахуванням галузевих особливостей діяльності господарюючих суб'єктів. Розроблено структурно-логічну модель формування цінової політики підприємства роздрібної торгівлі продовольчими товарами. Обґрунтовано послідовність етапів її розробки, методичний інструментарій оцінки чинників ціноутворення, а саме: підходів до вивчення сили та характеру впливу ринкових чинників, меж цінової диференціації за товарними групами.

Ключові слова: ціни, цінова політика, ефективність, підприємства роздрібної торгівлі, фактори ціноутворення, продовольчі